

نگرشی بر اقتصاد دانش بنیان

ملیحه طاهری

www.ketab.ir

سرشناسه	:	طاهری، ملیحه
عنوان و نام پدیدآور	:	نگرشی بر اقتصاد دانش بنیان / ملیحه طاهری
مشخصات نشر	:	نشر کیسان/ ۱۳۹۴
مشخصات ظاهری	:	۱۶۶ ص
شابک	:	۹۷۸-۶۰۰-۷۴۸۱-۰۵-۹
وضعیت فهرست نویسی	:	فیبای مختصر
یادداشت	:	فهرست نویسی کامل این اثر در نشانی: http://opac.ntai.ir قابل دسترسی است
یادداشت	:	کتابنامه
شماره کتابشناسی ملی	:	۳۷۸۵۰۴۶

نام اثر	:	نگرشی بر اقتصاد دانش بنیان
نام مؤلف	:	ملیحه طاهری
گرافیکست	:	صدیقه قلیان
ناشر	:	کیسان
قطع	:	وزیری
چاپ	:	پیشگام
نوبت چاپ	:	اول/ ۱۳۹۴
شمارگان	:	۱۰۰۰ نسخه
قیمت	:	۱۰۵۰۰ تومان
شابک	:	ISBN: ۹۷۸-۶۰۰-۷۴۸۱-۰۵-۹

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	مقدمه
۵	فصل اول: اقتصاد دانش بنیان؛ اصول و مبانی
۶	اقتصاد دانش بنیان
۸	تاریخچه اقتصاد دانش بنیان
۱۰	نقش اقتصاد دانش بنیان در توسعه
۱۳	اقتصاد دانش بنیان؛ موتور توسعه
۲۰	جامعه دانش بنیان
۲۳	شاخص های اقتصاد دانش بنیان
۲۴	مولفه های اقتصاد دانش بنیان
۲۴	تولید و انتشار دانش
۲۴	کاربرد دانش
۲۶	مبانی نظری توسعه اقتصادی دانش پایه
۳۰	خاستگاه نظریه اقتصاد دانش بنیان
۳۲	شرکت های دانش بنیان
۳۹	ضرورت اقتصاد مقاومتی
۴۰	اقتصاد مقاومتی مبتنی بر اقتصاد اسلامی
۴۰	اقتصاد مقاومتی راه حل تحریم اقتصادی
۴۳	اقتصاد دانش بنیان و تحقق اقتصاد مقاومتی
۴۶	آسیب شناسی اقتصاد دانش بنیان
۴۶	۱- توجه به مسائل فرعی در علوم
۴۷	۲- عدم گسترش مراکز تحقیق و توسعه

۴۷	۳-دغدغه‌های مسئولین و منافع آنها
۴۸	۴- مساله اصلی نبض علوم انسانی است
۵۱	فصل دوم: مبانی مدیریت دانش
۵۲	مدیریت دانش
۵۸	مدل مدیریت دانش
۵۹	اصول موثر در مدیریت دانش
۶۱	ضرورت و فرآیند مدیریت دانش
۶۳	مدیریت دانش، نوآوری و رقابت در اقتصاد دانش بنیان
۶۶	مدیریت دانش راهی به سوی تولید دانش و نوآوری
۶۷	داده، اطلاعات، دانش
۷۱	نوآوری و توسعه اقتصاد دانش بنیان
۷۴	فناوری
۷۵	اهمیت پیش بینی و تعیین اولویت فناوری
۸۸	برنامه ریزی فناوری
۹۱	فصل سوم: اقتصاد دانش بنیان و ارتقای بهره وری
۹۲	تولید دانش و بهره وری
۹۵	تاثیر ارتقای بهره وری در فرهنگ عمومی
۹۶	تحلیل بهره وری
۹۶	کارآیی
۹۶	اثربخشی
۹۷	سودآوری
۹۷	کیفیت
۹۷	نوآوری

- ۹۷ فناوری اطلاعات و بهره‌وری
- ۹۸ فرامدرسه و بهره‌وری
- ۱۰۶ فرصت‌ها
- ۱۰۷ تهدیدها
- ۱۱۳ نقش شرکت‌های دانش‌بنیان در توسعه
- ۱۱۵ جایگاه منابع انسانی
- ۱۱۷ پارک‌های علمی و فناوری
- ۱۲۵ فصل چهارم: اقتصاد دانش‌پایه در کشورهای پیشرو
- ۱۲۶ اقتصاد دانش‌پایه در آمریکا
- ۱۳۰ اقتصاد دانش‌پایه در ژاپن
- ۱۳۱ اقتصاد دانش‌پایه در آلمان
- ۱۳۳ اقتصاد دانش‌پایه در سنگاپور
- ۱۳۵ اقتصاد دانش‌پایه در کره جنوبی
- ۱۳۶ مبانی توسعه اقتصادی دانش‌پایه
- ۱۴۱ سیاست‌های کلی برنامه‌های توسعه کشور
- ۱۴۹ اقتصاد دانش‌پایه در ایران
- ۱۵۳ فصل پنجم: نگاهی به راهبردهای رهبر معظم انقلاب درباره اقتصاد دانش‌بنیان
- ۱۵۵ بی‌پایان بودن سرمایه علم
- ۱۵۶ تولید ثروت به وسیله علم
- ۱۵۶ جایگاه شرکت‌های دانش‌بنیان در اقتصاد مقاومتی
- ۱۵۸ تشویق نخبگان به تشکیل شرکت‌های دانش‌بنیان
- ۱۵۸ حمایت از شرکت‌ها و فعالان تولید دانش‌بنیان
- ۱۵۹ لزوم رصد اختراعات

اجرای قانون حمایت از شرکت های دانش بنیان

۱۶۰

منابع

۱۶۳

www.ketab.ir

امروزه دانش مهمترین دارایی یک کشور است و سرمایه های فکری (Intellectual Capital) ابزار اصلی توسعه و پیشرفت محسوب می شوند. عصر ما عصر گذار از اقتصاد منابع محور به اقتصاد دانش بنیاد است. در این عزیمت پرشتاب، نظام دانایی حرف اول را می زند و دانش محوری مقدمه اقتدار، رفاه، پیشرفت و آبادانی است. یعنی بر خلاف گذشته که سرمایه، منابع طبیعی، نیروی کار و ... فاکتور اصلی در پیشرفت کشورها به حساب می آمد در قرن بیست و یکم در کنار سایر عوامل دانش و تکنولوژی عامل اصلی توسعه و جبران عقب ماندگی ها به حساب می آید. بدیهی است ایران اسلامی نیز که داعیه پیشتازی تمدنی در دنیای امروز دارد نمی تواند از قافله پیشرفت عقب بماند. اما تفاوت اینجاست که حرکت علمی در ایران می بایست بر منهج معنویت تنظیم و بازسازی گردد.

در نظام معنایی انقلاب اسلامی دانش محوری و تولید علم نه به معنای توسعه علوم غربی (development of science) است و نه تولید علم (production of science) که مدلولی معاصر برای تداوم نرم افزاری تمدن غرب است؛ بلکه نهضت تولید علم در ایران یک الگوی اصلاحی برای بلوغ علمی و معنوی بشر امروز است. در واقع آرمان نهایی توسعه دانش بنیاد در جامعه اسلامی افزایش کیفیت حیات معنوی و مادی نوع انسان است.

رهبر معظم انقلاب اسلامی پیشرفت را منوط به دو عنصر علم و تولید دانش بنیان قلمداد نموده و با اشاره به پیشرفت های خیره کننده و ظرفیت های فوق العاده انسانی، طبیعی و علمی کشور، تاکید کردند که: جبران عقب ماندگی های تاریخی، نیازمند همت مضاعف و چند برابر و حرکت شتابان برای به فعلیت

درآوردن ظرفیت های بسیار بالای کشور بوده و این همت مضاعف هم با صحبت کردن و تمجید و تعریف به وجود نمی آید بلکه لازمه آن، ورود حقیقی به میدان کار و ابتکار است.

روشن است کلیت مطمح نظر مقام معظم رهبری نیازمند بازسازی مکانیزم های متعددی است که به بهبود کارآیی داخلی، پیوست دانشگاه و صنعت و مواجه شدن با چالشهای موثر در رقابت های اقتصادی می انجامد.

این مکانیزم ها مسبوق به توافق همگانی بر مفروضات اساسی است که برخی از آنها در ذیل به طور گذرا اشاره می شود:

- توزیع مستمر ارزش های نظام دانایی محور و توافق عمومی بر دانش به عنوان یک ابزار استراتژیک در تولید

- استمرار سیاست ها، اعتقاد راسخ و مصمم بودن مدیران کشور برای انتقال از تولید منابع محور به تولید دانش بنیاد

- هم افزایی دانش و ثروت

- انعطاف پذیری نهادهای مرتبط در مقابل تغییرات و داشتن انگیزه کافی

- درگیر کردن سرمایه های فکری کشور در فرآیند کار

- پذیرش واقعیت عقب ماندگی ها و باورمندی به ظرفیت های علمی در حوزه و دانشگاه

- تسلیم نشدن در برابر واقعیت کاستی ها، تحریم ها و فشارهایی که از خارج بر کشور وارد می شود با خودباوری و خود اتکایی

- همت مضاعف در باروری ظرفیت های علمی، طبیعی و انسانی کشور

- و در نهایت از همه مهمتر ایمان به خداوند و پشتگرمی به الطاف الهی در مسیر پیشرفت کشور و اینکه پیشرفت حقیقی کشور در گروی ادامه راه ایمان و عمل صالح است.

امروزه یکی از گفتمان های پایه ای کشور، گفتمان پیشرفت، خدمت و عدالت است و با هدایت و التفات ویژه رهبر فرزانه انقلاب کارهای بزرگی برای جبران عقب ماندگی های کشور صورت گرفته است.

دانشمندان ایرانی در اوج مظلومیت و محرومیت از امکانات پیشرفته آزمایشگاهی و علمی به دستاوردهای بزرگی به خصوص در عرصه فناوری های استراتژیک دست یافته اند که جهانیان را مبهوت کرده است. لذا شایسته نیست در این حرکت عظیم ملی عده ای از سر غفلت و یا خودخواهی های سیاسی چوب لای چرخ توسعه و پیشرفت کشور بگذارند و با طرح موضوعات بی اساس این حرکت پرشتاب را کند کنند، چرا که آیندگان هیچ وقت قضاوت خوبی درباره مخالفان پیشرفت و عاملان عقب ماندگی در ایران نداشته و نخواهند داشت.^۱

اهمیت شرکت های دانش بنیان در تحقق اقتصاد مقاومتی از جمله مسائل و مباحثی است که مورد توجه اقتصاددانان، محققان و مسئولان جامعه قرار گرفته است.

باید توجه داشت که نقش علم و فناوری در اقتصاد به دلیل ایجاد تخصص و بهبود بهره وری عوامل تولید، از گذشته مورد توجه قرار گرفته و جایگاه فناوری به عنوان عوامل درونزا در رشد اقتصادی مورد تأکید قرار گرفته است. براین اساس، فرایندهای خلق و ایجاد فناوری، فراگیری و اکتساب آن، پخش و اشاعه و

^۱ روزنامه رسالت، ۹ اردیبهشت ۱۳۸۹، صالح اسکندری

کاربرد عملی آن باید به دقت برنامه ریزی تا بازخورد بین فرایندهای مذکور، پیشرفت اقتصاد دانش بنیان را تضمین کند. اقتصاد دانش بنیان، اقتصادی بر مبنای تولید و توزیع و کاربرد دانش شکل گرفته و بر اساس آن سرمایه گذاری در صنایع دانش بنیان مورد توجه خاص قرار می گیرد.

با توجه به مطرح شدن اقتصاد مقاومتی از سوی مقام معظم رهبری به عنوان یک نظام اقتصادی که هماهنگ با سیاست های کلان سیاسی و امنیتی نظام اسلامی و با هدف توسعه و پیشرفت دنبال می شود، اقتصاد دانش بنیان می تواند راهکاری برای دستیابی به این مهم باشد که نه تنها به عنوان یک نیاز اساسی برای کشورهای در حال توسعه نظیر ایران به شمار می آید بلکه اجتناب از حرکت به سمت چنین اقتصادی توان رقابتی را به شدت کاهش می دهد. این اقتصاد با وقوع تحولات علمی و فناوری، دگرگونی عمیقی در عرصه رشد و تولید اقتصادی ایفا می کند. اقتصاد مبتنی بر علم و فناوری موجب رشد و توسعه پایدار جامعه و در نهایت تحقق اقتصاد مقاومتی و از سویی تلاش برای بهبود بهره وری و تلاش برای زندگی بهتر افراد و جامعه است.

در این مبحث ضمن تبیین ویژگی های اقتصاد دانش بنیان در ابعاد مختلف به تشریح شاخص ها و مولفه های اقتصاد دانش بنیان پرداخته و راهکارهای دستیابی به آن احصا و چالش های که ممکن است در مسیر تحقق آن وجود داشته باشد بررسی می شود.